

1 Mit jelent a gyakorlatban a jogi értelemben vett szülői felelősség fogalma? Melyek a szülői felelősséggel rendelkező személy jogai és kötelességei?

A „szülői felelősség” többek között a gyermek személyéről és vagyonáról való gondoskodással összefüggő jogokat és kötelezettségeket jelenti, és a gyermek feletti felügyeleti joggal, a gyermek lakhatásával, a gyermekkel való kapcsolattartással és a gyámsággal kapcsolatos kérdéseket foglalja magában. A felügyeleti jog a gyermek személyére vonatkozó jogi felelősség. A gyermek feletti felügyeleti joggal rendelkező személynek joga és kötelessége a gyermekkel kapcsolatos személyes kérdésekben dönteni, például arról, hogy a gyermek hol lakjon, illetve melyik iskolába járjon. A gyermek feletti felügyeleti joggal rendelkező személy felelős annak biztosításáért, hogy a gyermek gondoskodásra, biztonságra és megfelelő nevelésre irányuló szükségleteit kielégítsék. A gyermek feletti felügyeleti joggal rendelkező személynek továbbá a gyermek a korának, fejlődésének és egyéb körülményeinek megfelelő felügyeletet kell biztosítani, valamint figyelemmel kell kísérnie, hogy a gyermek megfelelő támogatásban és iskoláztatásban részesül-e. A gyermek növekedésével és fejlődésével párhuzamosan a gyermek feletti felügyeleti joggal rendelkező személynek egyre inkább figyelembe kell vennie a gyermek véleményét és kívánságait.

2 Általában ki gyakorolja a gyermek feletti a szülői felelősséget?

A gyermek fölötti felügyeleti jog általában a szülőket vagy az egyik szülőt illeti meg. Ha a szülők a gyermek születésekor házasságban élnek, automatikusan közös felügyeleti joggal rendelkeznek. Ha a szülők csak később házasodnak össze, a házasságkötés következtében automatikusan közös felügyeleti jogot szereznek. Ha a szülők a gyermek születésekor nem élnek házasságban, a gyermek feletti az anya gyakorolja a felügyeleti jogot. A szülők azonban regisztráció útján egyszerűen szerezhetnek közös felügyeleti jogot. Az apa bírósághoz is fordulhat a gyermek fölötti közös vagy kizárólagos felügyeleti jog megszerzéséért.

3 Ha a szülők nem tudják vagy nem akarják gyakorolni a szülői felelősséget gyermekeik felett, kinevezhető-e helyettük egy másik személy?

Bizonyos esetekben a gyermek feletti felügyeleti jog a szülőkről vagy az egyik szülőről e célra kijelölt gyámra ruházható át. Erre többek között akkor kerülhet sor, ha a szülő a gyermeket bántalmazza, elhanyagolja vagy a gyermekről valamely más szempontból nem gondoskodik megfelelő módon, s ezzel tartósan veszélyezteti a gyermek egészségét vagy fejlődését. A felügyeleti jog átruházása akkor is szükséges lehet, ha a szülők vagy az egyik szülő tartósan akadályoztatva van a gyermek feletti felügyeleti jog gyakorlásában.

4 Ha a szülők elválnak vagy különválnak, hogyan születik döntés a szülői felelősség további gyakorlásáról?

Ha a szülők felbontják házasságukat, a közös felügyelet továbbra is fennmarad anélkül, hogy a bíróságnak a házasság felbontása kapcsán ebben a kérdésben hozott külön határozatot kellene hoznia. Amennyiben az egyik szülő változtatni kíván a felügyeleti jog gyakorlásán, kérelmeznie kell a közös felügyelet megszüntetését.

Amennyiben az egyik szülő változtatni kíván a felügyeleti jog gyakorlásán, a kérdésben a bírósághoz lehet fordulni. Ha a szülők egyetértéssel a változtatásban, megállapodás formájában, a bírósághoz fordulás nélkül rendezhetik a kérdést. A megállapodás csak a szociális jóléti bizottság (*socialnämnd*) jóváhagyásával érvényes. Ugyanez vonatkozik annak eldöntésére is, hogy a gyermek melyik szülővel éljen és hogyan tartson kapcsolatot a másik szülővel.

5 Ha a szülők megállapodást kötnek a szülői felelősség tárgyában, milyen alaki szabályokat kell betartani ahhoz, hogy megállapodásuk jogilag kötelező erejű legyen?

A megállapodást írásba kell foglalni, és mindkét szülőnek alá kell írnia. Emellett a megállapodást jóvá kell hagynia azon önkormányzat szociális jóléti bizottságának, ahol a gyermeket bejelentett lakcímmel rendelkezik.

6 Ha a szülők nem tudnak megállapodásra jutni a szülői felelősség kérdésében, milyen egyéb, bíróságon kívüli alternatív megoldások vannak a konfliktus rendezésére?

Az önkormányzat köteles a szülők számára a szociális jóléti bizottságon keresztül hivatásos közvetítést biztosítani, amelynek célja a felügyeleti jogra, lakhatásra és kapcsolattartásra vonatkozó kérdésekben való megállapodás elősegítése. A közvetítésben való részvétel önkéntes. Éppen ezért a közvetítést a szülőknek együttesen kell kérniük. Ha a szülők megegyeznek a felügyeleti jogra, lakhatásra és kapcsolattartásra vonatkozó kérdésekben, megállapodást köthetnek, amely a szociális jóléti bizottság általi jóváhagyást követően a bírósági ítélettel egyenértékű.

Ha a szülők a bírósághoz fordulnak, a bíróság az ügyet közvetítés céljából a szociális jóléti bizottság elé utalhatja, ha közvetítésre korábban nem került sor és a bíróság véleménye szerint fennállnak a megállapodás eléréséhez szükséges feltételek. Ha a szülők részt vettek közvetítésen, de nem sikerült megállapodniuk, a bíróság kijelölhet egy személyt a szülők közti közvetítés levezetésére. A bíróság a felügyeleti jogra, lakhatásra és kapcsolattartásra vonatkozó ügyekben általában köteles megkísérlni az ügy közös megegyezéssel történő rendezését.

7 Ha a szülők bírósághoz fordulnak, mely kérdésekben hozhat döntést a bíróság a gyermekkel kapcsolatban?

A bíróság dönthet

a felügyeleti jogról (kizárólagos vagy közös felügyeleti jog),

a gyermek lakhatásáról (melyik szülővel éljen a gyermek, vagy felváltva éljen-e a két szülővel), illetve

a gyermekkel való kapcsolattartásról (a gyermektől külön élő szülő számára).

8 Ha a bíróság a szülői felügyeletet csak az egyik szülőnek ítéli meg, az egyben azt is jelenti, hogy a jogot gyakorló szülő a másik szülő előzetes megkérdezése nélkül dönthet a gyermeket érintő minden kérdésben?

Ha az egyik szülő kizárólagos felügyeleti joggal rendelkezik, jogosult egyedül dönteni a gyermek személyére vonatkozó kérdésekben. A felügyeleti joggal rendelkező személy ilyen kérdésekben nem köteles a másik szülővel egyeztetni és a döntéshez nincs szüksége a másik szülő jóváhagyására. A gyermek azonban jogosult kapcsolatot tartani a másik szülővel, e jog gyakorlásának lehetőségét a felügyeleti jogot gyakorló szülő köteles biztosítani. A felügyeleti joggal rendelkező szülő ezen túl köteles a másik szülőnek tájékoztatást nyújtani a gyermekkel való kapcsolattartás elősegítése érdekében.

9 Mit jelent a gyakorlatban, ha a bíróság úgy dönt, hogy a két szülő közösen gyakorolja a szülői felügyeletet?

A közös felügyeleti jog azt jelenti, hogy a szülőknek együtt kell dönteniük a gyermekkel kapcsolatos ügyekben. Főszabály szerint a szülőknek a gyermekkel kapcsolatos minden kérdésben meg kell egyezniük. A kapcsolattartással, illetve a gyermek lakhatásával kapcsolatos nézeteltérésekben azonban a bíróság dönthet (lásd fent).

10 Ha valaki szülői felelősséggel kapcsolatos kérelmet kíván benyújtani, melyik bírósághoz vagy hatóságához kell fordulnia? Milyen alaki szabályokat kell betartani, és milyen iratokat kell csatolni a kérelemhez?

A felügyeleti joggal, lakhatással és láthatással kapcsolatos kérdésben a szülők a gyermek lakóhelye szerinti körzeti bíróság (*tingsrätt*) előtt indíthatnak keresetet. Ha nincs ilyen illetékes kerületi bíróság, az ügyben a stockholmi körzeti bíróság (*Stockholms tingsrätt*) illetékes. A felügyeleti joggal, lakhatással és kapcsolattartással kapcsolatos kérdések a házasság felbontására irányuló eljárás keretében is rendezhetők.

Az idézésre irányuló kérelmet írásban kell benyújtani és azt a személyesen a kérelmezőnek vagy képviselőjének alá kell írnia. A kérelemben meg kell határozni a feleket, a konkrét követelést (vagyis, hogy a bíróságnak milyen kérdésben kell döntenie), a követelés hátterét, a hivatkozott bizonyítékokra vonatkozó információkat és azt, hogy az egyes bizonyítékok mit hivatottak alátámasztani, valamint a bíróság illetékességét megalapozó körülményekre vonatkozó információkat. A hivatkozott írásbeli bizonyítékokat a kérelemmel együtt be kell nyújtani.

11 Milyen eljárás érvényes ezen esetekre? Van-e sürgősségi eljárás?

A felügyelettel, lakhatással és láthatással kapcsolatos ügyek esetében nincs mérlegelési lehetőség.

A felügyelettel, lakhatással és láthatással kapcsolatos ügyeket általában haladéktalanul tárgyalni kell. A bíróság a felügyelettel, lakhatással, láthatással és gyermektartással kapcsolatban ideiglenes határozatot hozhat. Az ideiglenes határozat vonatkozhat például arra, hogy a gyermek hol lakjon a folyamatban lévő eljárás tartama alatt, és addig alkalmazandó, amíg a kérdésben nem születik jogerős határozat.

Bár nincs külön hivatalos eljárás a felügyelettel, lakhatással és láthatással kapcsolatos ügyek gyorsított tárgyalására, az adott ügy sürgősségét minden esetben fel kell mérni.

12 Igényelhető-e jogsegély az eljárás költségeinek fedezésére?

A felügyelettel, lakhatással és láthatással kapcsolatos ügyek esetében főszabály szerint mindkét fél maga viseli a saját jogi költségeit.

A szükséges feltételek teljesülése esetén igényelhető költségmentesség.

13 Lehet-e fellebbezni a szülői felelősséggel kapcsolatban hozott döntés ellen?

A körzeti bíróság felügyeleti jogra, lakhatásra vagy láthatásra vonatkozó ítéletével vagy határozatával szemben a fellebbviteli bírósághoz (*hovrätt*) lehet fellebbezni. Ahhoz azonban, hogy a fellebbviteli bíróság vizsgálja a fellebbezést, először engedélyezni kell a fellebbezést.

A fellebbviteli bíróság ítéletével vagy határozatával szemben a Legfelsőbb Bírósághoz (*Högsta domstolen*) lehet fellebbezni. Ahhoz, hogy a Legfelsőbb Bíróság vizsgálja a fellebbezést, a fellebbezés engedélyezésére van szükség.

14 Bizonyos esetekben előfordulhat, hogy bírósághoz kell fordulni a szülői felelősséggel kapcsolatos döntés végrehajtása érdekében. Milyen bírósághoz kell fordulni és milyen eljárás követendő ilyen esetekben?

A felügyeleti jogra, lakhatásra vagy láthatásra vonatkozó ítéletek, határozatok és megállapodások végrehajthatók. A végrehajtást a gyermek lakóhelye szerint körzeti bíróságnál kell kérni. Ha nincs ilyen illetékes bíróság, a végrehajtás ügyében a stockholmi körzeti bíróság jár el.

A körzeti bíróság többféle intézkedést is hozhat. A bíróság elsősorban a gyermek önkéntes átadásának elérésére fog törekedni. Amennyiben ez nem lehetséges, a bíróság feltételes pénzbírságot szabhat ki vagy elrendelheti a gyermek visszavételét. A feltétes pénzbírság kiszabása azt jelenti, hogy a gyermek gondját viselő személyt az fenyegeti, hogy jelentős összeget kell fizetnie, ha nem adja át a gyermeket. A gyermek visszavitele olyan kivételes intézkedés, amelyet csak abban az esetben rendelnek el, ha az ügyet más módon nem lehet rendezni és azzal a gyermekkel azzal súlyos sérelemtől lehet megóvni. A visszavétel során a rendőrség hozza el a gyermeket és adja át a felügyeleti joggal rendelkező személynek.

15 Mit kell tennem az egy másik tagállamban kibocsátott, szülői felelősségről szóló bírósági határozat e tagállamban történő elismerése és végrehajtása érdekében?

Bizonyos esetekre a Brüsszel II. rendeletet kell alkalmazni. A végrehajthatóvá nyilvánítás iránti kérelmet Svédországban a Svea Fellebbviteli Bírósághoz (*Svea hovrätt*) kell benyújtani.

Más esetekben, így az 1980. évi európai egyezményhez és az 1996. évi hágai egyezményhez csatlakozott országok esetében ezen egyezményeket kell alkalmazni. Az 1980. évi európai egyezmény értelmében a végrehajtás iránti kérelmet ilyen esetekben a gyermek lakóhelye szerinti körzeti bírósághoz kell benyújtani. Az 1996. évi hágai egyezmény szerint a végrehajtás iránti kérelmet a Svea Fellebbviteli Bírósághoz kell benyújtani.

16 E tagállamban mely bírósághoz kell fordulnom az egy másik tagállamban kibocsátott, szülői felelősségről szóló bírósági határozat elismerésének megtámadása érdekében? Milyen eljárás alkalmazandó ilyen esetben?

E kérdést a Brüsszel II. rendelet szabályozza.

A határozat alkalmazhatóságával vagy végrehajthatóságával szemben kifogással is lehet élni azokban az esetekben, ahol ez felmerül.

17 Melyik jogot alkalmazza a bíróság a szülői felelősségről szóló eljárásban, ahol a gyermek vagy a felek nem e tagállamban élnek vagy eltérő állampolgársággal rendelkeznek?

Főszabály szerint annak az országnak a jogát kell alkalmazni, ahol a gyermek lakóhelye található.

Ez a webhely az Európa Önökért portál része.

Örömmel vesszük visszajelzését arról, hogy hasznosnak találta-e az oldalon szereplő információkat.

This webpage is part of an EU quality network

Utolsó frissítés: 16/12/2020

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.